

School for Teachers
Училище за учители

МЯСТОТО НА ДОМАШНАТА РАБОТА В НАЧАЛЕН ЕТАП В СЪВРЕМЕННАТА ОБРАЗОВАТЕЛНА ПАРАДИГМА

Десислава Петрова

2. СУ „Акад. Емилиян Станев“ – София

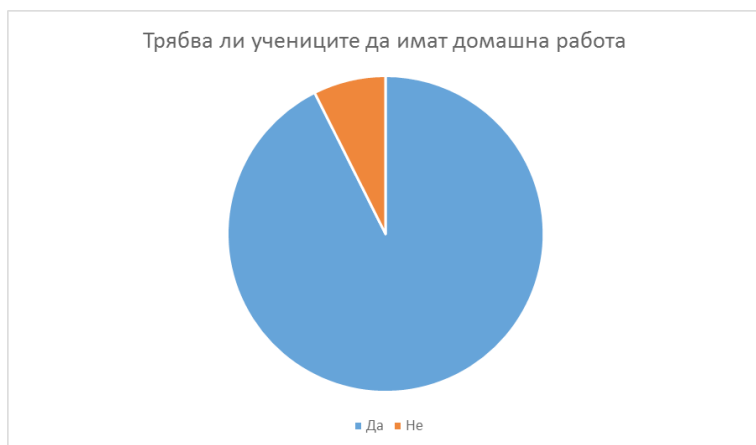
Резюме. Домашната работа е важен инструмент, използван от учителя в начален етап в две направления: затвърждаване на усвоените в клас знания, автоматизиране на действията, както и развитие на умения за самостоятелна работа в контекста на програмата за учене през целия живот. От друга страна, домашната работа трябва да бъде умело подбрана, така че да съответства на знанията и уменията на учениците, да бъде съобразена по обем и да подпомага диференциацията на учениците според техните възможности.

Keywords: homework, primary school, knowledge, skills, differentiation

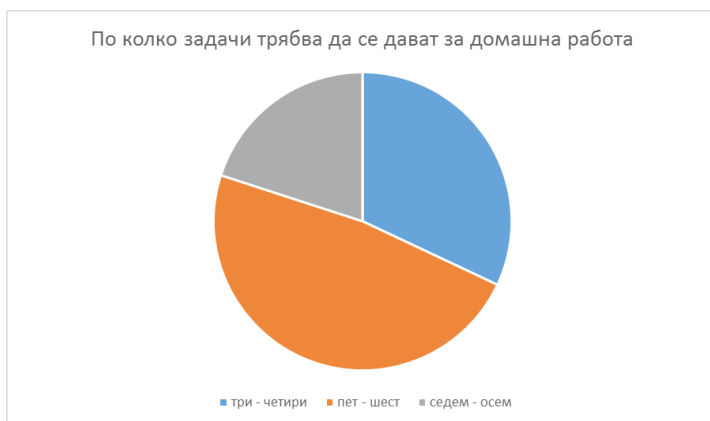
Въпросът за домашната работа ме заинтригува особено преди две години, когато установих, че след като дам в клас домашна работа, учениците я изпълняват в полуинтернатната група, възпитателката я проверява и на много деца работата е цялата в червено. Запитах се: какъв е смисълът, какво развивам, какво проверявам. Явно, изморени от многото задължения в училище, учениците попълват празните места в сборниците, без изобщо да се замислят и да се стремят написаното да е вярно – за тях е важно да имат домашно, за да избегнат санкции. Струваше ми се, че това обезсмисля даването на задания за вкъщи. От друга страна, в начален етап има рутинни задачи, които изискват автоматизиране на определени действия, и не ми се искаше да губя време за тях в час. Какво да правим?

На първо място, трябва да определим какво наричаме „домашна работа“. Според педагогическата литература това са задачи, поставени от учителя, които учениците трябва да извършат самостоятелно вкъщи. Специфично за българското образование обаче е, че част от учениците посещават групите за целодневна организация на обучението, а други – не, т.е. едни деца ще пишат домашната си работа отново в училище, а други – вкъщи. Тук диференцирам два вида домашна работа: ежедневна, която цели да подпомогне всеки урок, и проекти, които изискват повече време, подготовка и поне в началото – помощ от родителите.

Проучих нагласата на учениците и родителите спрямо ежедневната домашна работа, нейния обем, трудност и срокове за изпълнение.

Почти всички анкетирани отговарят, че трябва да се дава домашна работа. По-големи са различията по отношение на обема и – от 3 – 4 до 7 – 8 задачи. Тук определяща роля има скоростта, с която работи всяко дете. Моите наблюдения са, че скоростта на работа няма пряка корелация с учебните постижения: някои ученици работят бавно, но изпълняват задачите качествено, а други – бързат и допускат много грешки. Най-съществено мненията се различават във връзка с трудността. Това е напълно естествено, защото в класовете, с които работим, има деца с различен потенциал, минал опит, нагласи за изследване и опознаване на света.

Потърсих мнението на специалистите. В педагогическата литература домашната работа има своето място. Нещо повече – проверката ѝ в началото на часа и поставянето на задачи за домашно в края на учебния час са неотменна част от доброто планиране на урока. Според проведено изследване на Харис Купър от Университета Дюк между 1987 и 2003 година има пряка корелация между обема на домашната работа и учебните постижения на учениците между VII и XII клас. За малките ученици такава връзка не е открита, но нали точно в началните класове се формират учебните навици и уменията за самостоятелно учене. В тази възраст започва изграждането на ученика като личност – самостоятелна и отговорна.

Според изследването PISA 2012 също има връзка между броя часове за самоподготовка и представянето на тестовете. Броят часове за самоподготовка намалява в сравнение с 2003 г. Най-вероятно това се дължи на използването на електронни ресурси, които облекчават и ускоряват подготовката. Открита е още една интересна закономерност – учениците, които са в по-добро социално-икономическо положение, се подготвят за училище повече часове седмично, отколкото социално слабите. България, заедно с Румъния, Италия, Шанхай и Тайпей, е една от страните с най-голяма разлика в това отношение – 3,5 часа повече. Тази тенденция е тревожна, защото води до още по-голяма разлика в усвояването на учебния материал. Препоръчва се работа със семействата, за да може всички деца да имат, ако не самостоятелна стая, то поне кът, в който да могат спокойно да подготвят домашните си. Друго направление за дейност на учителите и училището като институция е да работи с родителите, за да мотивират и подкрепят своите деца за изпълнение на домашната работа.

Все по-често се чуват гласове против даването на домашна работа. Във Франция това е забранено. В САЩ се провежда такъв експеримент в начално училище в Масачузетс – през тази учебна година учениците няма да имат задачи за домашна работа. Много родители поздравяват учителката Кели Янг, която съобщава на своите ученици, че през тази година няма да им дава специално домашно, но те трябва да вечерят със своите родители, да играят навън и да си лягат по-рано. Колко разумно! Тези деца ще получат много повече знания и умения, разговаряйки с родителите си и играейки навън сред природата. Дали не залитаме в крайност ние, педагозите, стремейки се да дадем и да извлечем от нашите ученици най-доброто, на което са способни? Дали високите учебни постижения си струват това децата ни да са изнервени и да имат психически разстройства?

Най-добрият вариант и израз на педагогическо майсторство е да открием „златната среда“: да дадем домашна работа, но тя да е съобразена по обем с психичните характеристики на възрастта на нашите ученици. Да бъде на предела на техните възможности като трудност, защото, ако е твърде лесна, ще бъде скучна, а ако е прекалено трудна, ще бъде неизпълнима. Тук учителят има

голяма възможност да диференцира задачите за своите ученици според тяхното ниво на усвояване на учебния материал: на някои да даде много, но лесни задачи за автоматизиране на действията, на други – оцветяване за постигане на координация между окото и ръката, на напредналите – творчески задачи, и т. н.

Важно е проверката на изпълнението на домашната работа да бъде ежемесечна и при неизпълнение да се потърсят причините, защото те могат да бъдат както у детето („Не ми се пишеше“, „Забравих“), така у родителите (не са осигурили възможност, не са мотивирали детето), така и у учителя (не е съобразил задачата с възможностите на ученика). След отстраняване на причините трябва да се проследи напредъкът на ученика.

Другият вариант на домашна работа е по-обемен, изисква повече време и подготовка, а често и подкрепата на родителите. Изготвянето и представянето на проект предполага включването на повече умения за постигането на определена задача: да намерят информация, да я оформят художествено, да я представят пред съучениците си подобаващо. Такава задача може да повиши и ангажираността на родителите в учебния процес, но е необходимо те да бъдат убедени в очаквания ефект и да се поставят адекватни срокове за изпълнението ѝ.

По-дългосрочна задача с участието на родителите може да бъде прочитането на книга, като интересът на децата към нея се разпали с прочитане на откъс в клас. Може да се постави задача за изследване на природата при семейно пътуване. Друга добра идея за приобщаване на родителите към домашната работа на детето е посещението на културно мероприятие или музей.

Друг важен аспект на използването на домашната работа е нейният възпитателен ефект. Научавайки се да изпълняват инструкциите на учителя стриктно, но без непрекъснат контрол от страна на възрастен, учениците се учат на самостоятелност и коректност – изключително необходими качества, ако ще очакваме от тях да се развиват и усъвършенстват през целия си живот.

В заключение можем да кажем, че задаването на домашна работа е важен инструмент в помощ на учителя, който иска да повиши постиженията на своите ученици, но той трябва да бъде използван умело и адекватно, с добро познаване на учениците, техните възможности и интереси и в партньорство с родителите.

NOTES / БЕЛЕЖКИ

1. Национална стратегия за учене през целия живот 2014 – 2020.

<http://www.strategy.bg/StrategicDocuments/View.aspx?lang=bg-BG&Id=880>

2. <http://www.healthline.com/health-news/children-more-homework-means-more-stress-031114>

3. <http://time.com/4466390/homework-debate-research/>
4. http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oecd/education/does-homework-perpetuate-inequities-in-education_5jxrhqhtx2xt-en#.WAMliVmLTIU

REFERENCES / ЛИТЕРАТУРА

- Andreev, M. (1986). *Didaktika*. Sofia [Андреев, М. (1986). *Дидактика*. София.]
- Kohn, A. (2006). *The Homework Myth*. Da Capo Books.
- Vatterott, C. (2009). *Rethinking Homework*. ASCD.

THE PLACE OF THE PRIMARY STAGE HOMEWORK IN THE MODERN EDUCATIONAL PARADIGM

Abstract. Homework is an important tool for teachers in primary school to be used in two directions: confirming what has already been learnt in class and developing of skills in the context of the Program for life learning. Homework, however should be chosen based on the knowledge and skills of students, the volume should be considered and should help differentiation of pupils based on their potentials.

Ms. Desislava Petrova

Head teacher
2nd High School "Academician Emilian Stanev"
36, General Souvorov St.
Sofia, Bulgaria
E-mail: desitka@mail.bg